



UKINIKAS

laikraštis, paskirtas ukininkų reikalams,

išeina sykį ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijoje, su parsiumtimu uždengtose grėmatose, 5 rubl.; Prusuose, su parsiumtimu, — 3 mark.; Amerikoje ir kitur — 4 mark.

Prie kiekvieno numerio laikraščio pridedame „Priedą“, knygutę su naudingais skaitymais.

Liudvikas Košutas (1802—1894).

Kovo mėnesio 20 dieną šių metų mirė Italijoje garsus Vengrų patrijotas Liudvikas Košutas, kuris per visą savo ilgą gyvenimą, t. y. per ištisą XIX šimtmetį, laikėsi vienos idėjos — atvaduoti Vengrų tautą nuo svetimo jungo ir nuo savų didžponių prispaudimo.

Košutas buvo aristokratiškos (poniškos) kilties, bet didei numylėjo prastus žmones. 1824 metuose pabaigęs mokslus Košutas tapo advokatu. Vengrų tauta taomet kovojo su Austrijos vyriausybe už savo kalbą. Jau XIII amžyje Vengrų ponai turėjo savo vengriškas tiesas — ale, XVI amžyje pakliuvo Vengrija galutinai po Austrijos valdžia, kuri visokiais būdais (lyg Lenkai Lietuvoje) rupinosi išnaikinti Vengrų seimą. 1812 m. tasai seimas buvo uždarytas iki 1825 m. — Vyriausybės kalba Vengrijoje skaitėsi tada lotyniška. Nuo 30-tų šio amžiaus metų priešginiaujantieji deputatai pradeda kalbėti seime vengriškai. Vyriausybė uždraudė vengriškai garsinti ištisus seimo ginčus. Košutas į tą patį laiką pradėjo leisti į švietą vengrišką laikraštį, kur ypač talpino neatspaudytas valdžios vengriškas seimo deputatų kalbas. Tą laikraštį valdžia tuojaus uždraudė. Tada Košutas ėmė leisti rankraštį ir 100 jo ekzempliarių siuntinėjo į visas Vengrijos dalis (komitatus), kur karščiausi straipsniai tapdavo skaitomi del visų ant rinkų, žmonių susirinkimuose. Tuos rankraščius kiti vėl perrašydavo po kelis šimtus ekzempliarių ir išsiplatindavo po visą Vengriją ne blogiaus už spausdintus laikraščius. Per penkerius

metus taip varė darbą Košutas, išpradžių Presburge, paskui Pešte. — 1837 metuose Austrijos valdžia sujėmė Košutą su keliais jo draugais ir įmetė į kalinį. Po 2 metų buvo sudas, kuris nusudyjo garsų agitatorių už „išdavimą valstijos“ ant keturių metų į kalinį. Vienok išpildyt sudo ištarmę valdžiai pasirodė perbaisu: Košutas kalinyj buvo valdžiai daug kart baisesnis negu palaidas. Taigi Košutui tapo atleista jo kaltenybė. Paleistą iš kalinio didžvyri visi Vengrai pasitiko su dideliu džiaugsmu ir trenksmu; ant tų pėdų tapo surinkta ir sudėta jam 10000 florinų dovanoms nuo visos Vengrų tautos.

Pradėjo Košutas dabar leisti kitą laikraštį „Pesti Hirlap“ (Pešto Laikraštis), per kurį platino savo idėjas.

1847 metuose Košutas buvo išrinktas į Vengrų seimo deputatus. Laisvė Vengrijos žmonių, sudas prisaiikintųjų, žodžio laisvė, išnaikinimas baudžiavų, išnaikinimas didžponių galybės, pertaisant budą deputatų skyrimo į seimą — toki buvo Košuto ir kitų geresniųjų to laiko Vengrų rupeščiai.

1843 metuose vengriška kalba tapo pripažinta per vyriausybės kalbą. t. e. po sudus, po policijos kanceliarijas ir kituose biuruose viskas pradėjo eiti vengriškai. — Jau per penkerius metus baudžiauninkai kilnojosi ir kėlė maištus visuose Vengrijos kraštuose. Užtojo 1848 metai. Valnybės garsas atsišaukė visuose Europos kraštuose. Subrusdėjo ir Pešto*) seimas. Per vieną seimo susirinkimą Košutas kalbėjo karštą

*) Peštas — Vengrijos sostapilis, lyg mūsų Vilnius kad buvo kitasyk Lietuvos sostapilis.

nuo širdies einančią kalbą, kur aiškiai išrodė, ko nori ir ko laukia tauta, ko geidžia Vengrų seimas. Košuto užmanymai tapo priimti. Buvo nusiųsta Vengrų deputacija į Vieną pas Austrijos ciecorių išreikšti reikalavimus Vengrų tautos. Ciecorius Vengrų pasiuntinius (iš baimės) iškilingai priėmė ir išpildė visus jų reikalavimus. Vengrai gavo savo ministerius. Košutas pastojo finansų ministeriu. Prasidėjo geros atmainos.

Baudžiava ant visados krito. Neužilgo Košutas pasidarė pirmutiniu ministeriu. Jausdamas, kad reikės su ciecorium pasiginčyt už permainas, jisai pareikalavo nuo seimo 42 milijonų guldenų ant įsitaisymo kariumenės iki 200 000 kareivių. Jo reikalavimas tapo išpildytas.

Ciecorius pamatęs, kad Vengrai taikosi igitį laisvę, nusiuntė savo tarną, jenerolą Bambergą per viršininką ant Vengrų kariumenės. Bet ant Pešto ulyčių tasai jenerolas buvo užmuštas ir seimo apšauktas „išdavėju“. Tada ciecorius paliepė seimui išsiskirstyti. Seimas ant to ciecoriaus paliepimo atsakė išrinkimu Košuto į perdėtinius komitėtą apsigynimo. Prasidėjo karšti ginčai tarpu ciecoriaus ir Vengrų seimo.

Košutas uždėjo Vengrų kariumenės valdytojum jauną apicierą Ergėjų, kursai vienok perdaug didžiavosi paskui ir nenorėjo klausyti Košuto ir per tai gal pražudė Vengrų reikalus. Ciecorius prieš Vengrus nusiuntė Karvatus (kuriuos Vengrai į Vengrus vertė). Laimė buvo abejotina.

14 dieną Karvelio mėnesio 1849 metų Košutas apgarsino Vengriją per niekeno nepriklausiančią laisvą šalį, o Absburgų (Austrijos ciecorių) giminę ant visados iš Vengrijos išvytą, savegi diktatorium (vyriausioju ant visos Vengrijos). Dirbo jisai be pasilsio: vedė finansus, valdė dalį kariumenės, varė derybas su Anglija, Prancuzija, protestuodamas prieš įsikišimą Maskolijos į Vengrų dalykus, rašė pašaukimus į Vengrus, leido kitokius paliepimus. Dalykai da vis ėjo pusėtinai. Bet pradėjo pinigų nepritekti. Javai kuone visoj šalyj buvo išmindžioti kariumenės ar išdegtinti, gyventojai nuvargę; pinigų surinkti nebuvo iš ko. Tuo-tarpu Ergėjus pradėjo atvirai priešintis prieš Košutą. Tada Košutas nusilenkia prieš tą puikųjį jenerolą, kurį pats buvo į tą augštį iškėlęs, atsisako dėl jo nuo visos savo valdžios, idant tik Vengrijos dalykai per judviejų vaidus neprazūtų. Bet Ergėjus pastojęs

Delko man liudna, delko sopa širdį.

Ar žinai tu tą šalį, kur vergai gyvena,
Kur spindulys liuosybės užgeso iš-seno,
Kur brangiąją liuosybę naudoti tegali
Vien tiktai plėšikai, ką skriaudžia tą šalį?

Ar žinai tu tą šalį, kur geist apšvietimo
Laiko už pikta, už nusikaltimą,
1891.

Kur iškilmaus jausmo žmonėse nerasi,
Kur žemiausius tur norus ir vergišką dvasią,

Kur meilę ir teisybę po kojų pamynė?
Ar žinai tu tą šalį? — Tai mano tėvynė!
Štai delko man liudna, delko sopa širdį,
Kad šalies tos, vergų tų negaliu užmiršti.
M.

Pakol jaunystė dar mus' širdis šildo.

Broliai, pakol jaunystė dar mus' širdis šildo,
Neduokim jojom ataušti!

Stokim į darbą, tegul išsipildo
Visi mus' norai geriaus!

Eikim vergystės pančius sudaužyti,
Nelaisvės jungą numestį!
Jau vergams laikas liuosybę pažinti,
Laikas jau sprandus ištiesti.

Eikim nugriauti tamsos karalystę!
Gana jau ji viešpatavo,
Tegul šviesybę vėlei išvysta
Tie, kurie tamsybei tarnavo!

Eikim suminti didžiųjų didybę,
Sutrint galybę Mamono,*)

*) Pinigų.

Tegul tik mokslas, dvasios iškilmybė
Augstina žmones.

Eikim veidmainių lukštą suardyti,
Parodyt tikrą jų siekį,
Tegul kiekvienas galės pamatyti,
Į ką jie tiki.

Broliai! kaip vienas visi sustokim,
Tenesulaiko mus' kliutys,
Drąsiai už laisvę, teisybę kovokim,
Nesibijokime žuties.

Jei mes pražusim, darbas pradėtas
Negal pražuti.

Mus' pasekėjai stos į mus' vietą, —
Bus kaip tur buti.

diktatorium po 2 diena turėjo pasiduoti Maskolių jenerolui Paskevychiui, kurisai, Austrijos ciecoriui prašant, buvo caro Mikalojaus pasiūstas su 100 000 kareivių prieš pakilusius Vengrus.

Vengrai pasijuto Austrijos rankose. Košutas su 5000 kareivių persimušė į Turkiją, kuri neišdavė jo Austrijai, kaipo savo svečio, nors Austrijos ciecorius grumojo sultanui už tai kare.

Austrijos vyriausybė liepė pakart jo paveikslą Pešte, kuomet pats Košutas palikęs Turkiją keliavo į Prancuziją, kuri vienok neisileido jo. Tada jis nuvažiavo į Angliją. Visas Londonas, puikiausios ponios išėjo pasitikti garsiojo patrijoto. Iš Anglijos nukeliavo jisai į Ameriką, potam galutinai apsigyveno Turine, Italijoje. 1859 ir 1860 m. jisai buvo susitaisęs Vengrų legijoną ir mušėsi už Italijos laisvę drauge su Garibaldi. Gyveno Turine iš rašymo, kurį rupinosi apversti Vengrijai ant naudos.

1867 metuose protestavo priešais susitaikymą Austrijos su Vengrija ir atsisakė nuo atleidimo, iki Vengrija bus po svetimu jungu.

Austrijos ciecorius stengėsi susigeriti su Košutu, priversti jį priimti atleidimą, nes išvytas svetur Košutas buvo daug baisėnis, negu būtų Vengrijoj begyvendamas, kadagi kas metai pas jį sukeliaudavo daugybė piligrimų. — 1879 m. Austrijos valdžia išdavė juokingą įstatymą, kad išeivys, kurs nepasinaudojo per 10 metų iš ciecoriško atleidimo, nustoja ant visados tiesų Vengrijos užkoso. Pertai, mat, Austrijos valdžia mislyjo priversiant Košutą į Vengriją sugrįžti. Bet Košutas iki gyvenimo pabaigai

pasiliko vienu darbininku, kurio žodis nesiskiria nuo darbo.

20 Kovo 1894 m. atsiskyrė su šia pasaule tasai milžinas dvasios. Italijos, Austrijos ir Vengrų tautos nulydėjo jį į kapus, į tėviškes žemę, kurios per 40 metų suviršum buvo nelypsčius jo koja.

N. Slavėnas.

Kas atsitiko Lietuvoje ir Lenkijoje pirm šimto metų (1794 m.).

Visa valdžia tuomet buvo ponų rankose. Dagi patsai Lenkų karalius turėjo jų klausyti. Žmonės ėjo baudžiamą, miesto darbininkai ir-gi nebuvo laikomi per žmones. Ponams valdytojams vienok terupėjo tik savas pilvas ir kišenius, karalystės gerovė visai jiems nerupėjo. Pertai Lenkija po tokia netikusia valdžia pasidarė visiškai silpna, svetimos valstijos pradėjo ją skriausti, plėsti jos žemes. Pamatė ponai, kad jie vieni nieko negali padaryti su svetimais užpuolikais, ir turėjo pritraukti į pagelbą miesčionis ir ukininkus-baudžiauninkus. Gegužės mėn. 3 d. 1791 metuose buvo išleisti nauji įstatymai, kurie suteikė nors menkas tiesas baudžiauninkams, miesčionys-gi gavo tiesą lankyti seimą ir spręsti apie visos valstijos dalykus drauge su ponais. Nepatiko tokios atmainos kitiems didžponiams, ėmė jie ir pasikvietė į pagelbą Maskolius. Ciecorienė Katryna II, kuri tuomet valdė Maskoliją, susitarusi su Prusais ir Austrija, užpuolė ant Lenkijos ir užėmė visą šalį. Visus įstatymus, kurie buvo ponams negeri, išnaikino, ir baudžiauninkai vėl pasiliko ponų vergais.

Mergaitės už senius išmintingesnės.

(Parašyta L. Tolstoj'aus.)

Velykos buvo ankstybos. Rogėmis jau metė važinėję. Kiemuose da buvo sniego; per sodžių upeliai tekėjo. Tarp dviejų namų pribėgo didelė bala vandens. Pas tą balą atėjo dvi mergaitės, viena iš vieno namų, kita iš kitų, viena jaunesnė, kita vyresnė. Motinos buvo apvilkusios mergaites naujomis jakutėmis: jaunesnės jakutė buvo melsva, vyresnės gelsva, palaidinė. Abi buvo apsiklėstusios raudonomis skepetaitėmis. Po mišių mergaitės atėjo pas balą, parodė viena kitai savo drapanas ir ėmė siausti. Jiedvi užsimanė braidžioti po balą. Jaunesnė pradėjo bristi į balą su kurputėmis, o vyresnė tarė: „neik, Maryte, motina barsis; imk tu nusiau, ir aš nusiau.“ Nusiau mergaitės, pasikėlė drapanas ir įsibrido į balą, viena iš vieno krašto, kita iš kito. Įėjo Marytė iki kaulėlių ir sako: „gilu, Onyte, man baisu.“ „Tai nieko, atsakė anoji, giliaus nebus: eik tik tiesiog ant manęs.“ Abi brido toliaus prieš kits kitą. Onyte sako: „žiurėk, Maryte, tu nesipliūškėk, o eik palengvėle.“ Tik pasakė, o Maryte pūkt-pūkt su koja į vandenį, vanduo užtiško tiesiog ant Onytės jakės, suslapino jakutę, užtiško ir ant nosies ir ant akių. Pamatė Onytė dėmes ant jakės, įsirdo ant Marytės, užsibarė, ėmė vytis, norėjo sumušti. Išsigando Marytė: mato, bėdos pasidarė, šoko iš balos ir nulėkė namol. Tuo-tarpu ėjo Onytės motina, pamatė, kad dukters jakutė sulieta ir marškinukai supurvinti. „Kur tu, Onyte, teip išsikane-

Atsirado vienok vyras, kursai drąsiai stojo už nuvargintus ir nuskriaustus žmones, kursai drąsiai pradėjo kovoti priešais tėvynės naikintojus — tas vyras buvo *Tadeušas Kasčiūška*.

Paleido jisai gandą po visą karalystę, idant visi, kas myli liuosybę, rinktusi po jo valdžia. „Nereikia baudžiatvos, nereikia prispaudimų!“ — šaukė jisai. Ir tasai šauksmas padarė stebuklus. Kaip bematant susirinko minios baudžiauninkų — su dalgiais, su kirviais, su šakėmis! Vedami Kasčiūškos, apsivilkusio *mužikiška sermėga*, užklupo jie ant Maskolių kariumenės ir ėmė mušti ir guiti laukan iš Lietuvos ir Lenkijos. Atėjo Maskoliams į pagelbą ir Prūsų karalius, bet ništesėjo priešais Lietuvos ir Lenkijos sermėgius ir bėgo nuo Varšavos teip, juog tik po Berlynu atsikvėpė. „Girti turbūt mužikai!“ — šaukė Vokiečiai.

Tiesa, kad girti buvo baudžiauninkai-darbininkai, bet ne degtinės pasigėrę, ale liuosybės dvasios, geresnio gyvenimo, kuri tikėjosi jie išsikariausia!

Išsigando ponai-bajorai. Kas bus su baudžiava? Kas jiems dirbs ir tukis juosius? Kur jie gaus sav mužikų, jeigu visi bus liuosi? Ir pradėjo ponai Kasčiūšką kalbėti ir verst, kad neprijimtą daugiaus mužikų į kariumenės eiles: „Ir be jų mes apgalėsime priešininkus!“ — šaukė pon-palaikiai. Kasčiūška turėjo perminkštą širdį, nenorėjo jisai sukelti mužikų priešais ponus, pertai davėsi perkalbėti ponams. Bet kas iš to išėjo? Ir mužikų neteko ir ponai jam nepadėjo. Ant galo pagalios per savo gerą širdį ansai didžiavysis pra-

laimėjo visą teip puikiai pradėtą dalyką: krito jisai sužeistas žaisdomis ant Maciejo-vių laukų; krito su juom ir Lietuva su Lenkija, ale užtatai ponai po senovei galėjo džiaugtis baudžiava ir savo tiesomis!

Ant galo pagalios, užsiminęs apie didžiavyrį Kasčiūšką, turiu da pridėti, juog jisai, kaip *Aušroj* buvo rašyta, iš Lietuvių buvo kilęs ir atsšaukimą savo į žmones buvo paleidęs ir *lietuviškai*. *Sermėgius*.

Iš Lietuvos.

Laukžemis (Telsių apskr.). Pernai parėjo pas mus naujas klebonas ir įtaisė naują tvarką, kuri žmonėms didei patinka. Šventoms dienomis „Adynas“ rytmečiais dabar lietuviškai (žemaitiškai) gieda; per mišias „Šventas, šventas etc.“ — teipgi lietuviškai; po pakėlimo „Prieš teip didį Sakr.“ — ir lietuviškai. Dideliai džiaugiamės, kurie kiek numanome, kad iš „Suplikacijų“ išmesti svetimi, nesuprantami žemaičiams žodžiai: rodos, ne ta bažnyčia, ne tos giesmės — viskas, tartum, gražiau ir iškilmingiau išveizdi. — Šalimi girdėjau, juog naujasis klebonas ir su bažnyčios tarnais kitaip nekalba, kaip tik lietuviškai. Tai išgirdęs, tuojaus pamislyjau: bėpig, Dieve, kad tai visi Lietuvos ir Žemaičių kunigai būtų toki dori, išmintingi vyrai, kaip Laukžemio klebonas. Dievas lai laimina tokių vyrų darbus, lai apdovanoja juos sveikata, kantrybe ir kitomis savo dovanomis, idant jie ilgai ir vaisingai dirbtų Lietuvai ant gero ir sau ant džiaugsmo; o kurie ikišioldar patys nesusiprato, kas, kur ir kam esą, tegul ima nuo mūsų klebono gražų paveik-

veikei?“ „Mane Marytė tyčia suliejo.“ Susitvėrė Onytės motina Marytę ir smagiai sudavė jai. Suriko Marytė ant viso sodžiaus. Išėjo Marytės motina. „Už ką tu muši mano mergaitę?“ pradėjo ji bartis su kaimynka. Žodis po žodžio, moters ėmė plūstis. Atėjo ir vyrai, ant gatvės susirinko didelė krūva. Visi rėkte rėkia, viens kito neklusio. Barėsi, barėsi, viens stuktėlėjo kitą ir kilo peštynės; įsikišo senelė — Onytės močiutė; įėjo į vyrus ir ėmė juos kalbinti: „ką jus darote, vyručiai? ar tokios dienos? reik linksintis, o jus norite nusidėti.“ Nieks neklusio senutės, ką-tik ją neparmušė. Senutė būtų jų ne peršnekėjusi, kad ne Onytė su Maryte. Iki moters barėsi, Onytė nusivalė jakutę ir vėl nuėjo pas balą; paėmė akmenuką ir ėmė kasti nuo balos griovelį vandeniui ant gatvės nuleisti. Jai bekasant, atėjo į pagelbą Marytė ir teipgi pradėjo su skiedrute griovelį kasti. Vyrai ką-tik buvo peštis pradėję, o mergaitės nuleido vandenį grioveliu į gatvę tiesiog į tą vietą, kur senutė vyrus perskirti norėjo. Lekia mergaitės tekinos — viena iš vienos, kita iš kitos upelio pusės. „Laikyk, Maryte, laikyk!“ reikia Onytė. Marytė teipgi nori kas-žin ką ištarti, bet per juokus negali. Bėga mergaitės, juokdamosi, kaip skiedrutė upeliu plaukdama nardo. Jos ilėkė tiesiog į vidurį vyrų. Senutė, pamačiusi jas, tarė į vyrus: „bijokite Dievo! jus, vyrai, už šitas mergaites pradėjote peštis, o, ana, jos senei viską užmiršo ir vėl laksto kaip mylinčios viena kitą sesers, jos už jus išmintingesnės.“ — Dirstelėjo vyrai į mergaites — gėda jiems pasidarė; paskui jie pradėjo patys iš savęs juoktis ir išsikirstė.

Balandis.

slą, iš ko pasidžiaugs jie patys ir visa Lietuva drauge.

Keleivis.

Švėksna (Raseinių apskr.) Sako: kas netoli bažnyčios gyvena, tas retai aną telanko. Teipo ir su mumis, Švėksviškiais; netoli nuo mūsų rubežius, už kurio gali gauti visokių knygų ir raštų apsišvietimui, o labai retai kas pas mus iš to tenaudoja. Maža kas, o ypač tarp mergelių labai reta teškaito lietuviškus laikraščius ir naudingas knygas. Berneliai teip pat tinginuoja: jeigu katras ir skaito, tai nurašyti ką į laikraščių redakciją labai vengia; geriaus šventais vakarais ant kartų „vuodegas“ ir „durnius“ puskapiais renka. Delto-gi, norėdamos paskatinti prie darbo mergeles ir sugėdinti bernelius, mes, kelios mergaitės, išsimokinusios šėip-teip sudėti su plunksna žodį, susitarėme tarp savęs ne tik skaityti „Ukininką“ ir „Apžvalgą“, bet ir leisti į anų redakcijas žinias iš Švėksnos. Turime viltį, kad redakcijos mūsų raštų nepaniekins, kad pataisys mūsų raštų rykles ir patalpins į laikraščius, iš ko mes turėsime didį džiaugsmą. Jug ištikro, gėda dabar besnausti; išeina kas metai daugybės visokių knygelių ir laikraščių su gražiausiais pamokinimais, — ir vis tai mums ant gero, — o mes tarsi be užmokesnio nė skaityti nenorime. Vienok pinigisko užmokesnio už skaitymą tegali reikalauti tiktai beprotis žmogus, kiekvienas skaitąs visados turės kuogražiausią naudą iš skaitymo, tiktai ne pinigais: atkasys savo akis, apsišvies protą, susipras esąs tokis pat žmogus, kaip ir visi kiti žmonės, sutvertas ant Dievo paveikslu, ir išmoks tą gražų paveikslą priderančiai išlaikyti. O žmogus be mokslo tai gyvuolys, o kitą atvejį dar prastestis už kožną gyvuolį.

Mūsų Švėksniškėms mergelėms nieks daugiaus nerupi, kaip tik kraitis, del kurio nesigėdžia kartais ir savo brolius ir mažesnesias seseris apvogti, o susiėjus kitojų kalbų nežino kaip tik apie vaikius (bernus), arba viena kitos šlovę plėšia — per pavydą.

Nuo kalėdų lyg užgavėnių Švėksniškės mergelės turi aprinkusios miesto viduryje vietą, kame išėjusios iš bažnyčios ir sustoja tartum ant pardavos. Didei bjauru veizdėti, kaip anos ten kraipos, čiaupos, puikiai įsirėdžiusios, idant tik pakliutų kokiam vaikiui į akis. Vaikiai, kurie midigauja vesti, eina ten ant tos prekyvietės ir vaikštinėdami arba patys arba per savo piršlius teiraujasi mergų, kiek katra turi „pasogos“ (dalios). O mergos per savo piršlienės, kurios stovi čia-jau šalip mergų burio, vilioja vaikius viena nuo kitos, sakydamos:

„Tu anos neimk, — geriau imk tą, ta tur tiek ir tiek dalies.“ O mūsų jaunikaiciams tik dalies, labiausiai šimtų ir tereikia: ožkai parišk po kaklu trejetą šimtų, tuo atsiras dešimts piršlių... Bet gana bus rašius apie tokius negražius mūsų brolių bei seserų pasielgimus: rašome ne išjuokti norėdamos, bet geisdamos parodyti, kad teip negražu elgtis. Gerą, padorią mergelę atras protingas jaunikaitis ir namie; atradęs gražias kiaules bešeriant, švariai apie viralą ir indus besisukant, o šventais vakarais knygelę arba laikraštį beskaitant, išmintingas jaunikaitis greičiau pamils jauną mergelę, ir be šimtų ištekesi; o ką beeini už kokio mukšo, girtuoklio, — tai jau verčiau su visu netekėti. Amen.

Pasirašom:

*Marė Mėlynakė, Onė Geltonplaukė,
Barbė Raudonskruostė.*

Kėdainiai (Kauno pav.) Naktį iš 1. į 2. dieną Balandžio burliokas su trimis kareiviais užmušė pyragių Augustiną Rausą su pačia Fliora. Tie kepėjai buvo gerai pasiturtinti, bevaikiai, seniukai, geri ir mielaširdingi Vokiečiai. Gyveno nedideliuose savo namuose, kurių kitą galą buvo parsamdę. E. Perzeikė su tarnaitė įleido tuos galvažudžius, kurie seniukus užmušė, pinigus išplėšė ir plaktuką įmetę į šulinį ant kiemo pabėgo. Paliocija jau viską susekė ir suėmė tarnaitę ir keturis galvažudžius.

Janavo miestelis (Kauno p.) sudegė maž' ne visas naktį iš 8. į 9. dieną Balandžio. Atsiliko bažnyčia cerkvė, žigunė ir nedaug namų iš kraštų.

Josvainių (Kauno p.) pusė miestelio sudegė vidurdienyje 12. d. Balandžio. Putė toks didis vėjas, kad maža ką tebuvo galima išgelbėti iš ugnies.

Mariampolė (Starapolė, Suv. gub.) Neseniai čion buvo byla vieno valdininko R. iš Vilkaviškio pav. biuro. Visi mislyjo, kad R. eis kur šalta, nes bevaldininkaudamas Vilkaviškyje (buvo per pavieto viršininko pagelbininką), pridirbo tiek šelmystų, kad, rodos, kitaip kaip į Sibirą negalėjo buti apsudytas; bet kitaip įvyko: sudas nusudyjo R.—ui duoti vigovorą (papeikimą), už ką teip žmonės skriaudė, ėmė kysius ir dar nepadarydavo reikalo, už kurį budavo pinigus paėmęs. Ir patys žmonės daug už tai kalti. Nuskriaustieji, kada juos pašaukė ant sud' per liudininkus, pasigailėjo savo skriaudiko ir sakė, kad jisai jiems nieko pikto nepadareš. Tik tiek gera, kad R., sako, nepasiliksią mūs' krašte, išvažiuosią į Maskoliją.

Vilkaviškis (Suv. gub.) Buvusiamjam valsčiaus sudžiai vietos netekus (už šelmystės po sudu pakliuvo), jo vietą užėmė ir daro bylas *Šteinys*, labai tykus žmogus, nes sude tyli, o mieste paskui žmones turinčius bylas vaikščiodamas tik mykia; o mykia jis delto, kad žmonės ponui sudžiai „fundavotų“, idant būtų gerai padarytų. Perėitą mėnesį buvo sudžios skyrimai, ir spėkite, ką valsčius išskyrė sudžias . . . Ogi mykiantįjį Šteinį! Bet vis išto nieko nebus, Šteinio valdžia neužtvirtins, nėra tam reikia daugiaus išmanančio. Gera būtų, kad jisai nė lovininku nepasiliktų, nėra mykti ir degtinę mauti ir kitas išmanys. Geriaus jau būtų į sudžias išrinkti lovininką *Čižaukį*, tad jau nė į sudą nereiktų eiti, — jis namie būtų padarytų. Jis ir dabar tik lovininku tebudamas, nekartą prieš būtų apvažiuoja bylas turinčius žmones, bet namie būtų daryti dar negali, žinai, netur valios — ne sudžia.

Budka (Mariamp. p.) Musų sudžia p. Gromskis sude *lietuviškai nemoka*, nėra išgirdęs puses lietuviškai kalbant, tuojaus sušunka „neponimaju“ ir liepia vertėją pašaukti; ale namie, sako, kad ir su mažiausiu daigteliu (suriu, kumpiu) pas jį ateisi, — puikiai lietuviškai kalba. Prieš Velykas p. sudžia savo sekretorių išmaudė. Tuodu abu ponu ejo pas pažinistamus įeškoti širdžiai suraminimo ir teip gerairaminosi, kad priėję upę nėjo per tiltą, bet užsimanė ledu (kurio jau nebuvo) pereiti. Pons sekretorius ejo pirma ir išmukęs į vandenį ėmė rėkti, o pons sudžia, išgirdęs savo draugo riksmą, pasitrynė akis ir pamatė, kad ledo jau tikrai nėra; o pons sekretorius per savo drąsumą išsimaudė . . .

Skatulė **Čysta būda** (Mariamp. p.) Jau keli metai pas mus per valsčiaus raštininką yra Gudas *Ščurov'as* (lietuviškai būtų *Žiurkaitis*), kursai čionai yra pravoslavijos apaštalu, ir negali sakyti, kad jisai neturėtų įtekmės tarp nišmanėlių. Syki teko girdėti vieną šaltyšių barantis, kad savo dukterį mokina skaityti lietuviškai — o ne maskoliškai: „Kas, girdi, iš to lietuviško? — štai maskoliškai tai nors ir kanceliarija nuėjęs gali su ponu raštininku susišnekėti!“

Girdėt, kad tasai *Ščurov'as* ant apšviestų Lietuvių labai pyksta. Žinau, sako, kad visi jie lietuviškas knygas platina, — aš jiems padarysiu!“

Nežinia, kam valsčius laiko tokią gyvatę! Jug pagal įstatymus valsčius turi tiesą pats sav raštininką pasiskirti, lygiai teip kaip ir vaitą. Labai gerai valsčius padarytų, kad susirinkę nutartų iš mesto tą

bjaurybę, o į jo vietą gerą žmogų paršikviesių.

Dr. Simona Draugaitis.
Suvalkų gubernijoje Maskoliai dabar pradėjo ne ant juoko pravoslaviją ir maskolystę platinti. Po pavietų miestus pradeda taisyti cerkves, prie geležinkelių ir prie kitų valstijos darbų traukia iš Maskolijos burliokus, o musų žmonėms Lietuvos darbo nenor duoti; privarė visus miestus ir miestelius kariumenės ir visokių šunpalaikių valdininkų. Da kaime, rodos ramu buti (nors ir tai ne visur), o nuėikie į miestą — Maskolija ir gana. O kitiems, ypač arti miestų gyvenantiems maskolystė, rodos, visai patinka. Jau matyt kits ir su maskoliškais (raudonais) marškiniais apsimovęs ir maskoliškus žodžius į kalbą velia; o kas aršiausia, kiti pradeda maskoliškai dainuoti. Antai prie Šešupės tilto pas Mariampolę dirba visi musų žmonės darbininkai, o pasiklausyk ką jie dainuoja, — maskolišką „dubiną“. Juk teisybę pasakius, bene tai daina, tai tik rėkavimas, ale vis maskoliškai? — Girdėt, kad Maskolių vyriausybė pradės dabar steigti musų krašte maskoliškus moterų klostorius. Minųskos paskui eis per kaimus, platins žinias apie pravoslaviją, mokins norinčiuosius maskoliškai skaityti ir rašyti; o duoną ir visą išlaikymą vyriausybė tiems klostoriams duos iš kasos, taigi stačiai sakant, mes patys turėsime apmokėti tuos maskoliškus klostorius, kurie įsteigti bus naikinti musų kalbai ir tikėjimui.

Ir kaip mandriai Maskoliai daro: jie maskoliškas minųškas parkelia į buvusius pirma katalikų klostorius. Girdėt, vieną tokį klostorių jau įkūrė Sapackynėje, Suvalkų paviete. Taigi galima tikėtis, tas pats likimas ištiks netrukus ir Vygrius, nėra iš tenai jau seniai išvaikyti musų zokoninkai, toliaus Mariampolės marijonų klostorių, ir teip toliaus.

Vistai regėdamas žmogus daug ką pamislyji; tarp kitų dalykų smelkiasi į galvą mislis, kodėl musų kunigai teip snaudžia ir beveik nieko nesirupina atlaikyti tą Maskolių tvaną. Prirašė visokių knygų ir knygelių prieš Liuterio, Kalvino ir kitų atskalonų mokslus, kurie šiandien Lietuvoje visai nežinomi ir nepavojingi, o apie Maskolių schizmą nieko nerašo, nors toji jau netrukus jiems patiems pradės ant sprando kraustyti. Musų šono kunigai, sakysiu stačiai, ar tingi kovoti prieš maskolystę ar bijo, ar gal nė n'įmano, nėra nič nieko neveikia! Jei katras dar nor parodyti savo veiklumą, tai daugiaus nieko neišsimano, kaip tikt davatkas veisti ir

žmones su poteriais sunkinti. Da butų gal kas naudos, kad tos davatkos butų kiek išmintingesnės, apšvieštesnės ir doresnės; ale dabar toksai „davatkus“ kunigas tiktai išsijuokdina, daugius nieko, nėra gera merga ar moteriškė tarp davatkų tai labai retas daigtas, tankiausiai vis kokios valkačynos; o jei ir ir įstoja į davatkas kokia gera mergelė, tai per kitas paskui ir į niekus pavirsta. Ne, brangus kunigėliai, su davatkyste jūs katalikystės neišlaikysite nė svieto neišganysite, čion reikia kitokio ginklo.

Bereikalo teipgi kovojate prieš „litvomanus“, kurie neyra jūsų priešininkai, tiktai draugininkai. Geriaus darykite vienybę ir grumkitės drange prieš bendrą lietuvystės ir katalikystės nevidoną. Teipogi negerai darote, kad bičiuliaujate su tokiu Miknevyčium ir Valaičiu, kurie dėl „honoro“ ir pilvo neklauso nė persergėjimų ir neliauja putę į Maskolių dūdą...

Šimanulis.

K. Girnius Iš Suvalkų gubernijos.

1892 metuose Maskolių vyriausybė laimėjo ant gminų sudų Lenkijoje 110533 rub. gryno pelno, tai pripažįsta ir pats oficiališkas „Viestnik Finansov“, nes mokesčių ant tų sudų išlaikymo 1892 metuose sumta nuo žmonių 989503 rub., o vyriausybei tasai išlaikymas tekaštavo tiktai 878950 rub. — Jeigu atsikreipsime ant šito pelno istorijos, tai aiškiai pamatysime, kaip da mažai ką musų žmonės tenumano apie savo pačių reikalus ir padėjimą. Kada 1876 metuose tapo įtaisyti naujieji gminų sudai, vyriausybė užkrovė ant gminų visą jų išlaikymą: paskyrė, kad sudžia turi gauti tiek ir tiek algos, lovininkai -- tiek, ir raštininkas tiek, ir kad gminos turi sudėti tuos pinigus ir tas algas išmokėti, o gminų žmonės galėjo tarp savęs daryti, kaip norėjo, t. y. galėjo dėti pinigus nuo margo, ar nuo dumo arba kitaip, kaip butų sumislyję. Be to vyriausybė buvo pavedusi gminoms ir mokesčius, renkamus suduose nuo tų žmonių, kurie neiškenčia nesiprovėję, teip vadinamus „pošlinus“. Tuos „pošlinus“ sudžia surinkęs turėjo ataduoti į gminos kasą, o gmina iš tų pačių pošlinų galėjo mokėti algas sudų valdininkams. Su tais pošlinais žmonės labiausiai apsigavo. Atsirado tokių sudžių, kurie per savo bičiulius ėmė vesti agitaciją ant gminos suėgų ir prisnekėti, kad tuos pošlinus gminos dovantų sudžioms, ir atsirado daug tokių gminų, labiausiai musų krašte, Lietuvoje, ką padovanojo pošlinus ponams sudžioms, o tuo-tarpu savo keliu dėjo tiems patiems

sudžioms ir algą. Sudžios pasidarė tokiose gminose labai turtingi, nes, apart algos, turėjo kas-metai da dovanų koki 1000 rub. (kitur mažiaus, o kitur dar daugiaus). Bet buvo ir tokių gminų, kurios pošlinų niekam nedovanojo, ir mokėjo iš tų pačių pošlinų algas sudų valdininkams, pridėdami iš savo kišeniaus tiktai tiek, kiek nepritekdavo prie pošlinų. Teip pasidarė, kad vienos gminos dėjo suvis pigius mokesčius ant sudų, o kitos labai brangius. — Vyriausybė, patėmyjusi žmonių kvailumą, paėmė sudų išlaikymą ant savęs ir pasakė: dėkite mokesčius į vyriausybės kasą, kaip dėję, o mes imsime tuos pinigus ir mokėsime algas; atsiėmė vyriausybė ir pošlinus, bet kad dovanų sudžioms neduoda, tai dabar turi pelną. O žmonės moka, kaip mokėję, nelygius mokesčius: vieni — gana pigius, o kiti — labai brangius. *Bedarbis.*

Iš Prūsų Lietuvus.

Parubežiškiai gyventojai gerai žino, kad Prusuose teipogi yra Lietuvii; ale tolymesniejai Didžiosios Lietuvos gyventojai retas tėra ką girdėjęs apie Prūsų Lietuvius, ir kožną, kurs ateina iš Prūsų žemės papratę vadinti Prusu. Vokiečiai arba tariant Prūsų vyriausybė teip-pat stengiasi naikinti, kaip ir Maskoliai Lietuvius po Maskolių jungu esančius, ale Prūsų vyriausybė netur tiek galybės, nėra čionai jau visi gyventojai tur daugiaus laisvės, teipogi ir Lietuviai. Pagal Vokiečių aprašymus Prūsų Lietuvoje labai menkai tėsa Lietuvii, bet ant teisybės Prusuose musų brolių yra dar gana apščiai.

Lygiai kaip po Maskolium, teip ir Prūsų Lietuviai, kada senovėje neteko savo lietuviškų vadovų ir laisvės, ir pateko po prispaudimais ir baudžiavomis, ilgainiui buvo dagi pamiršę, kas buvę ir kas esą, ir kentėjo svetimą priespaudą kantriai, lyg rodos teip ir tur buti; ale kada dabar Lietuva pradėjo krutėti ir keltis, tai ir Prūsų Lietuva pabudo ir suskato įieškoti savo tiesų, kurias Vokiečiai jiems buvo išplėšę pirm šimtų metų. Tasai judėjimas Prusuose iki šiol tačiaus ėjo labai išlengvo, nėra čionai nebuvo gana apšviestų vadovų; ale paskutiniuose metuose pradėjo atsirasti vis daugiaus ir daugiaus jaunų, karštų Lietuvii, kurie gerai supranta Prūsų Lietuvos padėjimą ir pradeda stropiai imtis prie darbo ir su tikru atsidavimu jieškos tam siektiui tinkančių vyrų ir ragina juos prie to švento darbo. Pertai dabar, girdime, Prūsų Lietuvos jaunuomenė pradeda vis labiaus pabusti ir imtis prie lietuvystės darbo. Yra

tokių jaunų Lietuvių, kurie nuo mažens yra auginti vokiškai ir iki dvidešimts metų vien tik vokiškai tekalbėjo, o dabar mokinasi lietuviškai, pameta vokietystę ir stoja į Lietuvos kėlėjų eiles. Deltogi galima tikėtis, juog netrukus pakils tikrasis Prūsų Lietuvos judėjimas.

Tiktai gaila, kad kiti šep geri vyrai ir veikėjai ant patriotiškos dirvos dar neparėjo ant to persiliudyjimo, juog Lietuvos ateitis priguli jaunai priaugančiajai kartai ir nuo jaunosios kartos, ir nesirupina įgaivinti savo kudykiams tikros meilės ir prisirišimo prie prigimtos lietuviškos kalbos. Yra ir tokių, kurie, nors svetur pasirodo geri patriotai esą, tai tačiaus namieje tarp kudykių leidžia viespatauti vokiškajai kalbai.

Rubliaus kursas.

15. dieną Gegužės mėnesio už 1 popierinį rublį mokėjo 2 pr. markes 19 fenigų.

Gromatnyčia.

George Alduk, Richmond. Tamstai siunčiame „Ukininką“ nuo pat metų pradžios, bet pinigų dar nesulaukėme. Jau būtų laikas užsimokėti...

Apgarsinimai.

Lengvas budas

pačiam per save išsimokinti rašyti (be mokiniojus pagelbos). Sasaga nuo 20 puslapių. Sutaissė Antanas Milukas. Išleista *vyskupo Motiejaus Valančiausio* draugystės, Plymouth, Pa, Amerikoje.

Gaunama pas M. Noveskį, Tilžėje-Tilsit (Ostpreussen).

Cenzura leidžia!

ŽODYNA kun. M. Miežinio prisiunčia per ži-gunę už 2 r. 50 kap. M. Noveskis, Tilžėje-Tilsit (Ostpreussen).

„GARSAS“

darbininkiškas laikraštis

Išaina kas savaitę

Šenandorio mieste, kur gyvena daugiausiai Lietuvių, ir kaštuoja per metus 6 rubliai. — Adresas toks:

Mr. T. Astramskas,

P. O. Box. 65. N. America.

Shenandoah, Pa.

„VIENYBE LIETUVININKŲ“

Literatūros, mokslo ir politikos laikraštis.

Organas

Susivienijimo Lietuvių Amerikoje.

Išaina kas savaitę mieste Plymouth'e.

Adresas to laikraščio toks:

Mr. Joseph Pauksztis, Plymouth, Pa. North America
arba

Herrn M. Noveski, Tilsit (Ostpr.), Germany.

Žemaičių ir Lietuvos

„APŽVALGA“

dvinedėlinis katalikiškas laikraštis.

Išinaš kas 1. ir kas 15. dieną kiekvieno mėnesio.

Už metus apskritus „Apžvalga“ kaštuoja, su prisiuntimu į Ameriką, į Angliją ir į kitas žemes, 6 markos. Prusuose, su prisiuntimu iki maskoliško rubežiaus, kaštuoja 4 markos arba 2 rubliai.

„Apžvalga“ išaina nuo 1890 metų. Tal-pina aprašymus tikėjimiškus, tautiškus (tė-vyniškus), literariškus; žinias iš Lietuvos ir iš svetur, o teip-gi ir kitokias smulkmenas dėl pasimokinimo Lietuviams. — Užsiste-luoti galima ant šitokio adreso:

Germania.

Herrn Otto v. Mauderode, Tilsit (Ostpr.)

Patėmijimas: Jei kas norėtu šimeta, (1894) užsisteluoti „Apžvalga“, tai tik nuo pusmečio t. y. nuo Nr. 12 iki Nr. 24 te-galima visus numerius parupinti, nes pirmo pusmečio jau daug numerių nėra gaunama.

Pinigus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitokis adresas padėti:

Hrn. Dr. Bruazis, Tilsit (Ostpreussen).

Turiny.

Liudvikas Košutas (1802—1894). *N. Slavėnas.* — Delko man liudna, delko sopa širdį. Pakol jau-nystė musų širdis šildo. *M.* — Kas atsitiko Lie-tuvoje ir Lenkijoje pirm šimto metų (1794 m.) *Sermėgius.* — Mergaitės už senius išmintingesnės. *Balandis.* — Iš Lietuvos: Laukžemis. *Kelevis* — Švėkšna. — Kėdainiai. — Janavas — Josvainiai. — Mariampolė. — Vilkaviškis. — Budka. — Čysta Buda. *Draugaitis.* — Suvalkų gubernijoje. *Simanulis.* — Iš Prūsų Lietuvos.